

Rakennusneuvos Pekka Rajajärvi

Väestönsuojien lainsäädännön kehittyminen 1934–2022

Tutkimustyö, osa 5

Rakennusneuvos Pekka Rajajärvi

Väestönsuojien lainsäädännön kehittyminen 1934–2022

Tutkimustyö, osa 5

Tutkimustyö

Rajajärvi, Pekka: Väestönsuojien lainsäädännön kehittyminen 1934–2022

Tutkimustyö 20 sivua

Työn ohjaaja Itseohjautuva

Työn teettäjä Oma työ

Ajankohta Marraskuu 2022

Ulkoasu ja taitto Viestintätoimisto Luminar, www.luminar.fi

Hakusanat väestönsuoja, pelastuslaki, sisäasiainministeriö

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
1 Lakialoite kaasusuojelulaista 12.2.1934	4
2 Väestönsuojelukomitea 1935	5
3 Ensimmäinen hallituksen esitys väestönsuojelulaiksi 17.3.1939	5
4 Laki yksityisten suoritettavista väestönsuojelutoimenpiteistä ja niiden kustannuksista 375/1939	6
5 Väestönsuojelu sodan jälkeen	8
6 Vuoden 1955 rakentamismääräys	9
7 Vuoden 1958 väestönsuojelulaki (438/1958)	10
8 Väestönsuojelulain muuttaminen 1990 (304/1990)	11
9 Väestönsuojelulain ja palo- ja pelastustoimilain yhdistäminen vuonna 1999 (561/1999)	12
10 Pelastustoimilain muuttaminen pelastuslaiksi 2003 (468/2003)	13
11 Pelastuslain uudistaminen (379/2011)	14
12 Lainsäädäntöön tehdyt keskeiset muutokset	14
13 Valtioneuvoston ja sisäministeriön asetusten muutoksia	15
14 Hallituksen esitys HE 18 2018 vp	16
15 Kirjallisuusluettelo	18

Käsittelen tässä tekstissäni lyhyesti väestönsuojien rakentamisen lainsäädännön vaiheita ensimmäisestä lakialoitteesta 1934 viimeiseen pieneen muutokseen 2018.

1 Lakialoite kaasusuojelulaista 12.2.1934

Kuusi kansanedustajaa jätti 12.2.1934 eduskunnalle toivomusaloitteen, jossa vaadittiin hallitukselta esitystä kunnallisesta kaasusuojelulaista. Aloitteen tekijä, kansanedustaja, kapteeni Y. Schildt (IKL) perusteli lähetekeskustelussa eduskunta-aloitetta seuraavasti:

”Se kaasuseen kehitys, joka maailmansodan jälkeen on vielä edistynyt, on pakottanut kaikki kansat kiinnittämään vakavasta huomiota kaasusodan vaaraan. Erikoisesti on huomattava tässä se, että tämä taistelutapa ei kohdistu yksistään taisteleviin joukkoihin, vaan sen uhan alaisena on koko maa ja siviiliväestö. Koska taistelevat sotajoukot ovat ottaneet huomioon kaasusodan vaarat, ovat he varustetut tätä taistelukeinoa torjumaan, mutta toisin on asianlaita yleensä siviiliväestön. Meillä tässä maassa on siviiliväestön kaasunsuojelua harrastanut eräs yksityinen seura, mutta katsoen siihen vakavaan vaaraan, mikä meidänkin maalla on olemassa kaasusodan suhteen, lienee syytä ryhtyä valtiovallan taholta järjestämään kaasusuojelua siviiliväestölle. Meillä on kehitetty kunnallista elämää paljon siihen suuntaan, että kunta on ottanut huolehtiakseen työttömyydestä, sivistystarpeiden tyydyttämisestä jne. Sodan ajan varalta tulee kunnan kantaa jonkinlaista edesvastuuta kuntalaisten kaasusuojelusta sodan aikana. Tästä syystä olenkin tehnyt aloitteeni, joka tähtää siihen, että maassa laadittaisiin laki, joka velvoittaisi kunnat ryhtymään tämän asian järjestelyyn.

Koska lentohyökkäyksen aikana ilmapommituksen kautta saatetaan ihmiset tavallisissa taloissa erittäin suureen vaaraan ja koska tämmöisen ilmahyökkäyksen aikana myöskin kaasuhyökkäys tapahtuu yhtäaikaista sen kanssa, niin on yleensä kaikissa maissa ryhdytty varustamaan pommin kestäviä kaasusuojia suurempiin kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin.

Aloitteeseeni sisältyy siksi toivomus, että meilläkin ryhdyttäisiin rakentamaan tällaisia pomminkestäviä kaasusuojia suurempiin asutuskeskuksiin. Tällöin voitaisiin tähän työhön käyttää niitä työttömiä joukkoja, joita meillä näissä suuremmissa asutuskeskuksissa valitettavasti on. ”Että hallitus antaisi eduskunnalle esityksen kansalliseksi kaasusuojelulaiksi, ryhtyisi toimenpiteisiin kloorikalkin valmistuksen turvaamiseksi sodan aikana ja myöskin ryhtyisi toimenpiteisiin, jotta työttömiä käytettäisiin rakentamaan pomminkestäviä ja kaasuvarmoja suojakammioita suurimpiin asutuskeskuksiin.”

Esitys ei herättänyt laajempaa keskustelua ja se lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan 13.2.1934. Valiokunta esitti yksimielisesti toivomusaloitteen hylkäämistä. Asia ei edennyt tästä eduskunnassa vaan se raukesi valtiopäivien päättymiseen.

Suomen Kaasusuojelujärjestö teki valmiiden rakennusten kellareihin tilapäisten suojien suunnitelmia 1930-luvun puolivälistä aina sodan syttymiseen asti.

2 Väestönsuojelukomitea 1935

Valtioneuvosto asetti ja antoi tehtävän laatia esityksen väestönsuojelulaiksi

Valtioneuvosto asetti helmikuussa 1935 Valtion väestönsuojelukomitean selvittämään väestönsuojeluasiat koko laajuudessaan ja laatimaan esityksen väestönsuojelulaiksi. Komiteassa olivat mukana keskeiset ilmasuojelun kehittämisessä toimineet organisaatiot: Yleisesikunta, Suojeluskuntajärjestö ja Suomen Kaasusuojelujärjestö. Hieman yllättäen Suojeluskuntajärjestön edustaja jäi pois komitean työskentelystä jo vuonna 1936. Lakiesityksessä 1934 mukana olleet 59 henkilöä olivat alansa lainsäädäntöä suunnitteleva ja samalla myös väestönsuojelun valmistelua johtava sekä toteuttava elin jo lain suunnitteluvaiheessa.

Komitean toimeenpanoelimeksi perustettiin helmikuussa 1937 Valtion Väestönsuojelukeskus, jonka henkilöstö komennettiin puolustuslaitoksesta ja sisäasiainministeriöstä. Lisäksi osa henkilöstöstä oli Suomen Kaasusuojelujärjestön työntekijöitä tai sen erikseen palkkaamaa. Valtion Väestönsuojelukeskus oli epävirallinen organisaatio, jonka toiminnassa olivat kuitenkin mukana sisäasiainministeriön, puolustuslaitoksen, suojeluskuntien ja Suomen Kaasusuojelujärjestön edustajat. Tällaiseen puoliviralliseen järjestöön turvauduttiin, koska väestönsuojelukomitean huhtikuussa 1936 tekemä esitys vakinaisesta johtoelimestä kaatui eduskunnassa.

Väestönsuojelukomitean mietinnön ensimmäinen osa valmistui jo vuonna 1935 ja lakiesitykseen liittyneet valmistelut aloitettiin jo 1936 alussa. Mietinnöstä hankittiin teollisuuden, kuntien, etujärjestöjen ja lääninhallitusten lausunnot, ja komitealle annettiin mahdollisuus vastata arvosteluun.

3 Ensimmäinen hallituksen esitys väestönsuojelulaiksi 17.3.1939

Komitean ehdotuksen pohjalta laadittiin varsinainen valtioneuvoston esitys väestönsuojelulaiksi. Hallituksen esitys nro 98 annettiin 17.3.1939. Se oli hyvin pitkälle sama kuin komitean tekemä väestönsuojelulakiehdotus. Laki- ja talousvaliokunta pyysi esityksestä lausuntoa eduskunnan puolustusasiainvaliokunnalta. Puolustusasiainvaliokunta kritisoi esitystä, koska sen käsityksen mukaan siinä oli tarkoituksena järjestää sisäasiainministeriöön uusi hallintojärjestelmä. Valiokunnan mukaan esitetty väestönsuojelu tulisi hyvin kalliiksi ja rasittaisi kuntia varsin epätasaisesti. Näillä perusteilla puolustusvaliokunta esitti 11.5.1939 päivätyssä kirjeessä lakiehdotuksen hylättäväksi. Samalla kirjattiin toivomus, "että hallitus tarkistuttaisi väestönsuojelun järjestelyä tarkoittavat suunnitelmat ja antaisi Eduskunnalle ensi tilassa uuden esityksen väestönsuojelulaiksi". Laki- ja talousvaliokunta ei ehtinyt käsitellä ehdotusta ennen eduskuntakauden päättymistä. Eduskunta hajaantui ja vaalikaudella kesken jääneet asiat raukesivat.

4 Laki yksityisten suoritettavista väestönsuojelutoimenpiteistä ja niiden kustannuksista (375/1939)

Valtioneuvosto asetti 15.5.1939 uuden toimikunnan laatimaan ehdotusta väestönsuojelulaiksi, puheenjohtajana toimi väestönsuojelupäällikkö Aarne Sihvo. Komitea tutustui Saksan, Ranskan, Sveitsin, Unkarin ja Viron väestönsuojelujärjestelyihin kesällä 1939. Lain jakamisesta kahteen osaan tehtiin periaatepäätös 3.7.1939.

Komitea tutki eri vaihtoehtoja **väestönsuojelun keskushallinnon järjestämiseksi**, ja päättyi **yksimielisesti esittämään sisäasiainministeriötä keskusvirastoksi**. Vuoden 1939 eduskuntavaalien jälkeen kokoontunut uusi eduskunta sai lakiesityksen käsiteltäväksi 22.9.1939 eli kolme viikkoa toisen maailmansodan syttymisen jälkeen.

Hallitus perusteli lain jakamista kahteen osaan sillä, että näin voitiin erottaa perustuslain luontoiset säännökset tavallisella lailla annettavista säännöksistä. Lain muuttaminen olisi myöhemmin helpompaa. Samalla helpottui lain eduskuntakäsittely: perustuslainsäätöjärjestyksessä säädettäisiin vain ne väestönsuojelulain osat, jotka sitä edellyttivät. Muuhun osaan voitaisiin soveltaa normaalia lainsäätämiskäytäntöä.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö valmistui 28.9.1939 eli samaan aikaan kun Viron ja Neuvostoliiton avunantosopimus solmittiin. Esitys lähetettiin suureen valiokuntaan 3.10.1939. Sisäasiainministeri Urho Kekkonen totesi uudessa esityksessä huomioidun edellisen saama kritiikki. Väestönsuojelu tulisi perustumaan jo olemassa olevaan hallinnolliseen jaotukseen, kuntiin ja lääneihin. Ylin johto olisi sisäasiainministeriöllä. Kuntien itsenäinen päätäntävalta tulisi edelleen olemaan varsin laaja, minkä takaisivat kuntiin harkinnanvaraisesti perustettavat väestönsuojelulautakunnat. Tärkeä kustannuskysymys jakaantuisi valtion, kuntien ja yksityisten kesken.

Sisäasiainministeri Urho Kekkosen (maalaisliitto) puheenvuoron loppu kuvastaa hyvin 1930-luvun ajattelua:

”Niin ehdottoman välttämätön kuin väestönsuojelulaki onkin, tuntuu sittenkin inhimilliseltä kannalta katsoen masentavalta, että tällainen laki on vahvistettava. Väestönsuojelu on epäromanttinen, ikävä välttämättömyys. Mutta se ei ole sen vuoksi yhtään vähemmän tärkeää kuin mikä muu puolustustoiminnan haara tahansa.”

Kustannussyistä maanpuolustukseen liittyneitä ratkaisuja viivytettiin niin pitkään kuin mahdollista. Väestönsuojelun osalta näin kävi vielä sodankin aikana, kuten myöhemmin käy selville. Valiokuntakäsittelyssä esitettiin monenlaisia näkökulmia. Edustaja Kallia (IKL) moitti lain edellyttämiä väestönsuojeluvaatimuksia liian vähäisiksi ja kustannusjakoa vääräksi. Hän moitti varsin voimakkaasti hallitusta siitä, että väestönsuojelulaki oli auttamattomasti myöhässä ja että nyt jouduttiin maksamaan vääränlaisesta säästämisestä.

Puheenvuorossa ei esitetty konkreettisia muutosesityksiä, vaan kritiikki oli enemmänkin poliittista linjanvetoa. Suuri valiokunta kiirehti asian käsittelyä, ja eduskuntakäsittelyä päästiin jatkamaan 10.10.1939 valiokunnan mietinnön pohjalta. Ulkopoliittinen tilanne oli ehtinyt kehittyä kriittiseksi. Suomen hallitus oli saanut 5. päivänä lokakuuta 1939 kutsun Moskovaan neuvottelemaan ”konkreettisista poliittisista kysymyksistä”. Valtakunnan turvallisuuden takaamiseksi reserviläisiä oli kutsuttu palvelukseen, ylimääräiset harjoitukset olivat alkaneet. Yleiskeskustelussa ei pyydetty ainuttakaan puheenvuoroa ja väestönsuojelulain pykälät 1–12 hyväksyttiin sisällön osalta suuren valiokunnan mietinnön mukaisesti. Valiokuntakäsittelyssä oli väestönsuojelun johtosuhde palau-

tettu siihen muotoon, kuin väestönsuojelukomiteakin oli esittänyt. Toiminta tapahtuisi sisäasiainministeriön alaisuudessa, mutta sitä johtaisi sisäasiainministeriön väestönsuojeluasiainosasto, jonka päällikkönä toimisi maan väestönsuojelupäällikkö. Näin koko järjestelmä oli varsin itsenäinen, eivätkä sen toimintaan vaikuttaneet mahdolliset ministerinvaihdokset. Omana erityispiirteenä on mainittava se, että pätevyysvaatimuksena tärkeimpiin väestönsuojeluvirkoihin pidettiin yleisesikuntaupseerin tutkintoa.

Myös Laki yksityisten suoritettavista väestönsuojelutoimenpiteistä ja niiden kustannuksista 375/39 hyväksyttiin samassa istunnossa yksimielisesti ilman keskustelua. Tällöin tulivat molemmat lait sanamuodoltaan lähes yksimielisesti hyväksytyksi. Edessä oli vielä lakien kolmas eduskuntakäsittely. Asiat etenivät edelleen nopeasti, ja kolmas ratkaiseva käsittely tapahtui jo kolme päivää myöhemmin. Puheenvuoroja käytettiin vain yksi.

Tasavallan presidentti Kyösti Kallio vahvisti lait valtioneuvoston istunnossa 30.10.1939, ja ne tulivat voimaan 15.11.1939. Väestönsuojelulain edellyttämä täytäntöönpanoasetus annettiin 8.12.1939 ja asetus virkojen ja toimien perustamisesta sisäasiainministeriön väestönsuojeluasiainosastoon ja lääninhallituksiin 14.12.1939.

Asetuksia ei näin ollen ehditty antaa ennen sodan syttymistä. Väestönsuojelulain säätämiseen päättyi yli 20 vuotta jatkunut keskustelu maanpuolustuksen järjestämisen tarpeellisuudesta. Silloin sai viimeinen järjestämättä ollut maanpuolustuksen erikoishaara lainmukaiset muotonsa.

- **Yleissuunnitelmassa luetelluissa teollisuus- ja muissa laitoksissa** on rakennettava suunnitelmanmukaiset väestönsuojarakenteet sanottujen laitosten ja niissä työskentelevien suojaamiseksi, sekä muissa sodan aikana toimivissa teollisuus- tai niihin verrattavissa laitoksissa tehtävä niissä työskentelevien suojaamiseksi räjähdyspommien sirpaleilta, lohkareita ja paineaallon vaikutusta kestävät sekä tarpeen mukaan rakennesortumilta ja kaasulta suojaavat suojalaitteet.
- Valtioneuvoston määräämässä uhanalaisessa kohteessa on tehtävä väestönsuoja vähintään kaksikerroksiseen kivitaloon, jossa on ainakin kaksikymmentä asuin- tai liikehuonetta ja jonka tilavuus on vähintään 2 500 m³.
- Asuinrakennuksen omistajaa ei kuitenkaan voida velvoittaa rakenteellisiin suojelutoimenpiteisiin, joista aiheutuvat kustannukset nousevat yli 3 prosenttiin rakennuksen arvosta.
- Väestönsuojan koko määräytyy henkilömäärän mukaan.

Teknilliset vaatimukset

- Sisäministeriö (Aarne Sihvo) antoi lokakuussa 1939 väestönsuojien rakentamisohjeet väliaikaisesti käytettäväksi väestönsuojelun valmisteluissa.
- Väestönsuoja mitoitettiin sortumakuormalle tai erillisissä väestönsuojissa lohkareiden aiheuttamalle kuormalle.
- Uudisrakennuksissa väestönsuojan katon tulee olla vähintään 200 mm rautabetonia.
- Kaikkien väestönsuojan ovien tuli olla kaasutiiviitä teräsovia.
- Väestönsuojassa tulee olla varauloskäytävä
- Jokaiseen väestönsuojaan, joka on tarkoitettu enemmälle kuin 50 hengelle ja jossa on vähemmän kuin 4,0 m³ ilmaa henkilöä kohti, on järjestettävä keinotekoinen ilmanvaihto suodattamiseen kaasutetun ilman puhdistamista varten. Ilmanvaihtolaitteen tulee antaa

vähintään 5 vesimillimetrin ylipaineen ulkoilmaan verrattuna. Ilmanvaihto on mitoitettava siten, että suojautuvaa henkilö kohden saadaan 1,5 m³ raitista ilmaa tunnissa.

- Vesisäiliöiden koko on oltava vähintään 5 litraa henkilöä kohden.
- Käymälöitä on oltava yksi jokaista 25 henkilöä kohti.

5 Väestönsuojelu sodan jälkeen

Väestönsuojien rakentamista säädeltiin yleissuunnitelman 49 §:llä

Itämeren piirissä lokakuussa 1939 vallinnut tilanne oli jo niin vaikea, ettei eduskuntaryhmillä ollut täysin vapaata harkintavaltaa väestönsuojelulakia säädettäessä. Väli rauhan sopimuksen mukaan Suomen puolustusvoimat oli saatettava rauhan kannalle 5.12.1944 mennessä. Tämä tarkoitti myös sodanajan ilmasuojeluorganisaation ja siltä osin myös sodanajan väestönsuojeluorganisaation purkautumista.

Sodan jälkeisessä tilanteessa väestönsuojelua ryhdyttiin ajamaan alas poliittisista syistä. Väestönsuojien rakentamisvelvollisuutta säädettiin väestönsuojelun yleissuunnitelman 49 pykälän avulla. Valtioneuvostolla oli valta päättää väestönsuojien rakentamisesta yleissuunnitelmassa, jolloin lakia ei tarvinnut muuttaa eduskunnassa. Yleissuunnitelma oli annettu väestönsuojelulain 374/39 sen 10 §:n ja yksityisten suoritettavista väestönsuojelutoimenpiteistä ja niiden kustannuksista annetun lain 375/39 sen 1 §:n nojalla.

Valtioneuvosto muutti 22.2.1945 päätöksellään 171/1945 yleissuunnitelman 49 pykälää seuraavaksi:

”Uudisrakennuksissa on yksityisten suoritettavista väestönsuojelutoimenpiteistä ja niiden kustannuksista annetun lain 375 / 39 1 §:n mukaan, tässä yleissuunnitelmassa tarkemmin määritellyt rakenteelliset toimenpiteet on suoritettava muun rakennustyön yhteydessä.”

Takaraja väestönsuojelutoimenpiteiden tekemiseen oli pudotettu pois.

Seuraavaksi valtioneuvosto lopetti päätöksellään 6.9.1945 (871/1945) väestönsuojien rakentamisen muuttamalla uudestaan yleissuunnitelman 49 pykälää seuraavasti:

”Tässä yleissuunnitelmassa tarkoitettujen väestönsuojelutoimenpiteiden toteuttamisajasta määrätään erikseen.”

Rauhanajan väestönsuojeluorganisaation alasajo alkoi vuoden 1945 alkupuolella. Maaliskuussa 1945 annetulla asetuksella lakkautettiin läänien väestönsuojelutarkastajien virat sekä joukko muita väestönsuojelutoimialan virkoja heinäkuun 1945 alusta alkaen. Virkojen lakkauttaminen tiesi Väestönsuojelukeskuksen toiminnan lopettamista. Samalla supistettiin sisäasiainministeriön väestönsuojeluasiainosastoa lakkauttamalla 9 virkaa ja vapauttamalla 17 ylimääräistä viran- ja toimenhaltijaa tehtävistään, jolloin jäljelle jäi neljä virkaa. Kenraaliluutnantti Aarne Sihvon siirryttyä puolustusvoimain komentajaksi vuonna 1946 väestönsuojelupäällikön virka jäi täyttämättä. Näin väestönsuojelulla oli joulukuussa 1951 viranhaltijoita enää kaksi ja vuonna 1955 ainoastaan yksi (Yrjö Arkiomaa).

Valtioneuvoston 27.11.1951 asettaman väestönsuojelulakia koskevan komitean työ valmistui 4.5.1954, ja sen suositusten pohjalta valtioneuvosto päätti 26.8.1954 muuttaa yleissuunnitelman 49 pykälää siten, että väestönsuojien rakentaminen alkoi uudelleen. Pykälä kuului seuraavasti:

"Sellaisiin uusiin taloihin ja teollisuus- ja muihin laitoksiin, joiden rakennustyöt aloitetaan 1.1.1955 jälkeen, on tämän yleissuunnitelman 20 §:ssä tarkoitetut talon väestönsuojat ja 23 §:ssä tarkoitetut työpaikan väestönsuojat tehtävä rakennustyön yhteydessä. Muiden tässä yleissuunnitelmassa mainittujen väestönsuojelutoimenpiteiden toteuttamisjärjestyksestä antaa määräykset sisäasiainministeriö erikseen."

6 Vuoden 1955 rakentamismääräys

- Laki 375/1939 oli edelleen voimassa, vaikka se oli ollut tauolla poliittisista syistä 1945–1954.
- Yleissuunnitelman 49 § muutoksella 871/1945, 6.9.1945 pysäytettiin väestönsuojien rakentaminen lakia muuttamatta.
- Valtioneuvoston päätöksellä 342/54 26.8.1954 yleissuunnitelma 49 § muuttamisesta alkoi väestönsuojien rakentaminen uudelleen 1.11.1955.
- Lain 375/39 mukaan suojelukohteissa on tehtävä väestönsuoja vähintään kaksikerroksiseen kivitaloon, jossa on ainakin kaksikymmentä asuin- tai liikehuonetta ja jonka tilavuus on vähintään 2 500 m³.
- Sisäministeriön päätöksen 429/54 3 § mukaan asuintalossa väestönsuojan koko tulee olla 2 % talon huoneistojen yhteenlasketusta pinta-alasta. Väestönsuojien katsottiin riittävän 60 %:lle talon rauhanaikaisesta keskimääräisestä asukasluvusta.
- Liike- ja virastotalojen suojan koon määrittelee niissä työskentelevien henkilöiden määrä.
- Yksityisen teollisuuslaitoksen on tehtävä väestönsuoja, jos sen sodanaikainen henkilömäärä on vähintään 30 tai sen laatu ja tärkeys sitä edellyttävät, vaikkei henkilömäärä ylitä kolmekymmentä.
- Valtion ja kuntien omistamiin tehtaisiin, varastoihin, teknisiin laitoksiin, satamiin sekä rautatie- ja lentoasemille on tehtävä väestönsuoja niissä työskenteleville.
- SMp 429/1954, 19.11.1954 annettiin väestönsuojien teknilliset vaatimukset:
 - Väestönsuojat mitoitettiin sortumakuormalle 1500–2500 kg/m², riippuen siitä, montako kerrosta väestönsuojan yläpuolella oli.
 - Väestönsuojan katon tuli olla vähintään 250 mm, jos sen yläpuolella on vähintään yksi välipohja, muussa tapauksessa 400 mm.
 - Ympärysseinän paksuus vaihtelee 250–350 mm välillä, riippuen siitä, onko väestönsuojan katto 1 metrin maanpinnan yläpuolella.
- Väestönsuojia rakennettiin ko. määräyksillä 50 400 suojapaikkaa, joista puuttui kokonaan ilmanvaihtolaitteet.

7 Vuoden 1958 väestönsuojelulaki (438/1958)

Hallitus antoi väestönsuojelulakiesityksensä eduskunnalle 5.11.1957. Esitys noudatti hyvin tarkasti neuvottelukunnan esitystä niin perusteluissa kuin yksityiskohdissakin. Lakiesityksen puutteellisempaan osana pidettiin väestönsuojelusta aiheutuneiden kustannusten jakoa. Siksi lakiin lisättiin 22 pykälä:

”Väestönsuojien rakentamisesta 11 §:n 1 momentin nojalla linja-autojen keskusasemille ja satamiin aiheutuneet kustannukset korvataan kunnille valtion varoista, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.”

Lain 24 pykälään tuli halpakorkoisesta valtion lainasta väestönsuojia varten ehdottomampi määräys kuin hallituksen esityksessä oli ollut. Lakiehdotukseen palautettiin neuvottelukunnan esittämä, mutta hallituksen esityksestä pois pudotettu pykälä (26 §).

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus koski vain kivirakenteisia tai rakenteeltaan vastaavia rakennuksia. Puurakennukset katsottiin niin palovaarallisiksi, ettei niihin voinut rakentaa väestönsuojia. Rakentamisvelvoitteen raja nostettiin 2 500 m³:stä 3 000 m³. Rakentamisvelvollisuus oli sidottu suojelukohdekuntiin, joita oli keskimäärin 100.

- Väestönsuojan rakentamisen maksaa yleensä rakennuksen omistaja
- Väestönsuojia rakennetaan suojelukohdekunnissa, joita on noin 100
- Velvoite rakennuskohtainen 3 000 m³, kivirakenteinen tai vastaava
- Valmiin rakennuksen perusteellinen korjaus 3000 m³:n rakennuksessa
- Kunta rakentaa linja-autoasemille ja satamiin, jotka korvataan kunnille valtion varoista
- Kunta rakentaa suojelukohdekunnissa yleiset suojat ellei kunnan väkeä ole muuten turvattu
- Valtio rakentaa rautatie- ja lentoasemille väestönsuojat.

Suomi hankki aluksi väestönsuojan rakentamisen tiedot Saksasta, myöhemmin Ruotsista

- Voimassa oli vuoden 1955 teknilliset määräykset, pienin muutoksin, C- ja B- luokka.
- Vuosina 1959–1963 ilmanvaihtolaite oli pelkästään käsikäyttöinen ja vain hiekkasuodatin (101 600 sp)
- Vuosina 1964–1972 ilmanvaihtolaite oli käsi- ja sähkökäyttöinen, hiili- ja hiekkasuodatin (869 600 sp)
- C-luokan väestönsuoja mitoitettiin 0,5 aty painekuormalle, kun huomioidaan varmuuskertoimet, todellinen ja vertailukelpoinen kuorma S1-luokan väestönsuojaan on 1,25 aty.

8 Väestönsuojelulain muuttaminen 1990 (304/1990)

Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus vuoden 1958 laissa oli **rakennuskohtainen** ja se syntyi, jos rakennuksen tilavuus oli vähintään 3000 m³, kivirakennus tai siihen verrattava. Tämä johti monesti siihen, että tontille rakennettiin yhden isomman rakennuksen sijaan useampi pienempi rakennus, jonka tilavuus alitti 3 000 m³:n rajan.

Rakennusta pidettiin kivisenä tai rakenteeltaan siihen verrattavana, jos sen kantava runko tai ulkoseinät ainakin pääosiltaan on tehty luonnonkivistä, tiilestä, betonista, kevytbetonista, teräksestä tai muusta sen kaltaisesta rakennusaineesta. Riippuvuus rakennusmateriaaleista on aiheuttanut tulkintavaikeuksia ja johtanut rakentamisen kannalta epätyytyttäviin ratkaisuihin. Koska väestön suojaamistarve ei riipu rakennusmateriaalista, poistettiin tämän riippuvuus laista. Palovaaran takia puurakennuksiin ei tarvinnut tehdä väestönsuojaa. Vaatimus perustui saksalaisten kokemuksiin toisen maailmansodan suurpommituksista, kun puutalot paloivat ja suojaan tuli polttavaa ilmaa. Siksi vuoden 1959 lakiin tuli hiekkasuodattimet.

Suojarakentamisvelvollisuuden tuleminen riippumattomaksi rakennusaineesta ja velvollisuuden laajeneminen koskemaan samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää lisää velvoitteen piiriin kuuluvia rakennuksia noin 20 %. Tämä merkitsee vuodessa noin 10 000 uutta suojapaikkaa, josta aiheutuu noin 20 miljoonan markan kustannukset.

Lain lausuntovaiheessa velvoitteen raja oli 300 m². Hallitus esitti väestönsuojan rakentamisvelvoitteen rajaksi 400 m². Puolustusasiainvaliokunta mietinnössään 3/23.11.1989 esitti velvoitteen rajaksi 500 m². Suuri valiokunta on mietinnössään 1/14.2.1990 muuttanut hallituksen lakiesitystä siten, että väestönsuojan rakentamisvelvoitteen raja on 600 m². Rakentamisvelvoitteen raja muuttui koko ajan maailmanpolittisen tilanteen mukaan.

- Rakentamisvelvollisuuden perusteena käytetään rakennuksen tilavuuden sijasta kerrosalaa.
- Rakentamisvelvollisuus määräytyisi samalla tontilla olevan rakennusryhmän mukaan.
- Väestönsuojia rakennettaisiin koko valtakunnan alueella, aiemmin rakennettiin vain suojelukohteiksi määrättyissä kunnissa.
- Kaikkiin sellaisiin rakennuksiin tai rakennusryhmiin, joiden kerrosala on vähintään 600 m².
- Suojelukohteissa tehtäisiin edelleen varsinaisia väestönsuojia (S1-luokkaa).
- Muualla maassa, samoin kuin suojelukohdekunnissa, 600 m² mutta alle 1000 m² käsittäviin rakennuksiin tai rakennusryhmiin rakennettaisiin kevyitä suojia.
- Rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske enintään kaksi asuntoa käsittävää rakennusta tai rakennusryhmää (Markku Hainari). Tämä peruttiin 1999 lain muutoksessa tarpeettomana.
- Kun lupaa rakentamiseen haetaan yli viiden vuoden kuluttua jo olevien rakennusten valmistumisesta, samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevia rakennuksia ei oteta huomioon.
- Maatilatalouden tuotantorakennuksia ei oteta lukuun määrittäessä tässä laissa tarkoitettua suojan rakentamisvelvollisuutta. Maatilatalouden tuotannon kuten karjan, viljan ja rehun suojaaminen radioaktiiviselta säteilyltä edellyttää erityistoimia. Näistä säädettäisiin tarvittaessa erikseen.

- Väestönsuojan koon määrittelyssä teollisuus-, tuotanto- ja kokoontumisrakennusten osalta henkilömäärämitoitus poistui käyttövalikoimasta kokonaan. Mitoitustapustena käytettiin 1 % kerrosalasta. Henkilömitoitus tuli lainsäädännössä takaisin 1999.
- Rakennuksen peruskorjaus K-luokan suoja: Jos valmiissa rakennuksessa suoritetaan perusteellinen, rakennuksen pohjakerrokseen ulottuva muutos- tai korjaustyö, rakennukseen voidaan suojelukohteissa määrätä työn yhteydessä tehtäväksi väestönsuoja, jos se ilman suurempia vaikeuksia ja kustannuksia käy päinsä. Tätä sääntöä on varsin vähän sovellettu, koska varsinaisen väestönsuojan rakentaminen valmiiseen rakennukseen voi olla teknisesti vaikeaa ja kallista. Koska suojan rakentaminen kevennettynä on kunnostamisen yhteydessä helpommin toteutettavissa, lainsäädäntö lähtee siitä, että peruskorjauksen yhteydessä tehdään pääsääntöisesti kevyt suoja.
- Valtion on suojelukohteissa rakennettava rautatieasemille ja lentoasemille varsinaiset väestönsuojat matkustavan yleisön ja liikennehenkilöstön suojaamiseksi.
- Kunnan on suojelukohteissa rakennettava linja-autojen keskusasemille ja satamiin varsinaiset väestönsuojat matkustavan yleisön ja liikennehenkilöstön suojaamiseksi. Näistä aiheutuvat kustannukset korvataan kunnille valtion varoista siten, kuin valtionavustuksista on säädetty. Kunta rakentaa omat johtokeskukset.
- Rakenteellisia vaatimuksia:
 - Väestönsuojan ilmanvaihdon suodatin suodattaa taistelukaasujen lisäksi ydinvoimala-onnettomuudessa syntyvää jodia.

9 Väestönsuojelulain ja palo- ja pelastustoimilain yhdistäminen vuonna 1999 (561/1999)

Väestönsuojelua koskeviin säännöksiin ei tehty merkittäviä uudistuksia. Väestönsuojelulain ja palo- ja pelastustoimilain yhdistämisessä väestönsuojelua koskevaan lukuun on koottu poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojien rakentamisvelvollisuutta sekä toimintaa poikkeusoloissa koskevat säännöt. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta koskeviin säännöksiin on tehty tarkennuksia, jotka ovat osoittautuneet tarpeellisiksi nykyisten säännösten soveltamisessa ilmenneiden ongelmien johdosta.

- Väestönsuoja on rakennettava vain rakennuksiin, joissa asutaan tai työskennellään pysyvästi. Voimassa olevaa lakia on tulkittu siten, että eräissä tapauksissa väestönsuoja on rakennettava asumattomiinkin rakennuksiin kuten pysäköintirakennuksiin.
- Nykyisin väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrättäessä otetaan huomioon kaikki samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevat rakennukset, jotka ovat valmistuneet uudisrakennuksen rakennusluvan hakemisesta edeltäneen viiden vuoden aikana.
- Ehdotuksen mukaan otettaisiin huomioon vain ne rakennukset, joissa ei ole väestönsuojaa laskettaessa tontilla olevia kerrosaloja yhteen.
- Tiukennuksena voidaan pitää sitä, että myös yli 600 m²:n yhden tai kahden asunnon rakennukset tulisivat väestönsuojan rakentamisvelvollisuuden piiriin. Näitä rakennuksia rakennetaan vain muutama vuodessa.

- Mikäli tilapäiselle rakennusluvalle myönnetään 5 vuoden jälkeen jatkoaikaa tai pysyvä lupa, on siinä yhteydessä tehtävä väestönsuoja
- Valtion ja kunnan rakentamisvelvollisuus poistuu. Väestönsuojelulain mukaan valtion pitää rakentaa suojelukohteessa väestönsuojat rautatieasemille ja lentoasemille matkustavan yleisön ja liikennehenkilöstön suojaamiseksi. Kunnan pitää rakentaa suojelukohteessa väestönsuojat linja-autojen keskusasemille ja satamiin ja valtio on velvollinen korvaamaan niiden rakentamiskustannukset kunnalle. Nämä säädökset jätetään pois laista, jolloin väestönsuojan rakentamisvelvollisuus kuuluisi asemarakennuksen omistajalle, mutta velvoite määräytyisi rakennuksen koon perusteella kuten muissakin rakennuksissa.
- Liikkuvan yleisön suojaamistarve tulisi edelleen ottaa huomioon kunnan yleisten väestönsuojien rakentamisessa, joka velvollisuus kunnalla on suojelukohteissa jo nykyisten säädösten perusteella.
- Tilapäissuojan suunnitteluvälvoitteesta luovutaan, suojautumismahdollisuudet piti selvittää yhteistyössä kunnan väestönsuojeluviranomaisten kanssa. Tällaisten erillisten suunnitelmien laatiminen ei ole osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi.

Pelastustoimiasetuksen muutoksissa 1999

- Teollisuus-, tuotanto- ja kokoontumisrakennusten sekä varastotilojen osata palattiin takaisin siihen mahdollisuuteen, että niissä voidaan käyttää prosenttimitoituksen rinnalla taas henkilömitoitusta.
- Opetus- ja hoitoalan rakennuksiin uutena mitoituksena tuli henkilömäärämitoitus, jos 2 % mukaan mitoitettu väestönsuoja katsottaisiin riittämättömäksi oppilaspaikkoihin tai hoitopaikkoihin verrattuna, voidaan käyttää keskimääräistä henkilömäärää mitoittavana tekijänä.
- **Varsinaisen väestönsuojatilan tarve henkilöä kohti nostettiin 0,75 neliömetriin.** Se oli ajan-kohtaista, koska asumisväljyys oli lisääntynyt. Kun asuinrakennuksissa väestönsuoja mitoitetaan kerrosalan mukaan, suojapaikkoja tulee suuremman asumisväljyyden vuoksi riittävästi 0,75 neliömetrin mitoituksella. Kyseessä oli suuri, mutta tarpeellinen muutos, joka paransi suojassa oleskelua huomattavasti. Nyt päästiin muiden Pohjoismaiden tasolle tilavaatimuksessa henkilöä kohti.

10 Pelastustoimilain muuttaminen pelastuslaiksi 2003 (468/2003)

Pelastustoimilaki uudistettiin pelastuslaiksi vuonna 2003. Uudistuksessa väestönsuojien rakentamiseen tehtiin vain pieni korjauksia. Kun suojien sijainti oli aiemmin ollut laissa määritelty, siirrettiin se nyt asetukseen.

11 Pelastuslain uudistaminen (379/2011)

Uudistusten perusteet

Vapautusten myöntäminen 2000–2003	Kpl
Kielteisiä	31
Kielteisiä ja ehto	2
Myönteisiä ja ehto	29
Myönteisiä	297
Muut	9
Yhteensä	368

Perusteet	Kpl
Suhteettoman kallis	243
Suojapaikkoja riittävästi	113
Lykkäyksiä	9
Palautus	3
Yhteensä	368

Suojelukohteissa	153
Muulla alueella	215
Yhteensä	368

Rakennuksen käyttötarkoitus	Kpl
Asuinrakennus	10
Liikerakennukset	23
Liikenteen rakennukset	27
Hoitolaitos	6
Kokoontumisrakennus	33
Opetusrakennus	3
Teollisuusrakennus	208
Varasto, pelkkä varastorakennus	38
Ryhmä maataloustuotanto	6
Muut	14
Yhteensä	368

Laajennuksia	243
Peruskorjauksia	5
Uudisrakennuksia	115
Muut	5
Yhteensä	368

Lääninhallitusten ja myöhemmin aluehallintoviraston käsittelemät väestönsuojien vapautushakemukset.

12 Lainsäädäntöön tehtyt keskeiset muutokset

- Rakentamisvelvoitteen rajan nostaminen, yleinen rakentamisvelvoitteen raja on 1 200 m² (väestönsuojien määrä väheni 40 %) ja teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusten raja 1 500 m².
- Lain perusteluissa määriteltiin pysyväksi työskentelyksi vähintään yhden henkilön työskentely 8 tuntia arkipäivisin koko vuoden ajan.
- Peruskorjauksen yhteydessä tehtävän uuden väestönsuojan rakentamisvelvoitteesta luovutettiin.
- Yleisten väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta luovuttiin.

- Suojelukohdekuntien määrittämisestä luovuttiin. Suojelukohteiden oleellisin merkitys on koskenut yleisten väestönsuojien rakentamista sekä väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta rakennuksen peruskorjauksen yhteydessä. Kun nämä velvoitteet haluttiin jättää toimimattomina pois, jäi koko suojelukohteiden määrittely merkityksettömäksi.
- Väestönsuojan kunnostamisen aikaa katsottiin voitavan lisätä nykyisten uhkien johdosta yhdestä vuorokaudesta kolmeen (72 h).
- Vapautuksen myöntäminen väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta kuuluu jatkossakin aluehallintovirastolle, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuisi tavanomaista suuremmat rakentamiskustannukset suhteessa koko hankkeen rakentamiskustannuksiin. Tavanomaista huomattavasti korkeampina rakennuskustannuksina voitaisiin pitää sitä, että väestönsuojan kustannukset ovat yli 4 % rakentamisen kokonaiskustannuksista.
- Vanhan väestönsuojan kunnostamisvelvoite (72 §) saatiin vihdoinkin pelastuslakiin. Velvoite on sidottu rakennuksen rakentamiseen verrattavaan korjaus- ja muutostöihin tai muutettaessa rakennuksen käyttötarkoitusta.
- Vanhan väestönsuojan määräaikaistarkastuksesta lain 12 §:n mukaan yleinen kunnossapitovelvoite koskee kaikkia rakennusten paloturvallisuuslaitteita sekä väestönsuojien varusteita ja laitteita. Väestönsuojan tarkastuksesta laaditaan tarkastuspöytäkirja, johon tehdään laitekohtaiset merkinnät ja joka liitetään kiinteistön muiden tarkastuspöytäkirjojen yhteyteen kiinteistön huoltokirjaan.

13 Valtioneuvoston ja sisäministeriön asetusten muutoksia

- Suojaluokkien yhdistäminen: yhdistettiin S1- ja K-luokan teräsbetonisuoijat yhdeksi suojatyypiksi.
- Kalliosuojien tekniset vaatimukset yhdistettiin.
- S3-luokan teräsbetonista väestönsuojaa kevennettiin painekuormien osalta vähän ja siitä tuli S2-luokkaa.
- Väestönsuojan lujuutta koskevat vaatimukset annetaan väestönsuojia koskevassa valtioneuvoston asetuksessa 408/2011 ja yksityiskohtaisemmat määräykset sisäasiainministeriön asetuksessa 506/2011.
- Suojaluokkia on nyt kolme S1-, S2- ja kalliosuoja. Niiden tulee kestää 1, 2 ja 3 ilmakehän paineallostaa aiheutuvat kuormitukset.
- Suojatilan vähimmäiskoko nostettiin 12 neliömetristä 20 neliömetriin. Standardisoimalla kaikki pienet suojat samankokoisiksi saavutetaan taloudellista säästöä.
- Väestönsuojaan kuljettava matka on 250 m, tämä voidaan ylittää rakennusvalvontaviranomaisen helpotuksella. Aiemmin väestönsuoja saatiin sijoittaa suojelukohteessa enintään 250 metrin ja muulla alueella enintään 500 metrin päähän rakennuksesta, jota varten se rakennetaan. Nämä matkat voitiin tuplata rakennuslupaviranomaisen toimesta myönnetyllä helpotuspäätöksellä, joka edellytti pelastusviranomaisen lausuntoa.

- Säteilysuojausta ei enää tarvitse huomioida väestönsuojan rakenteiden paksuudessa. S1-luokan suojien betonipaksuudet ovat aina samat eli 300 mm. Tämä yksinkertaistaa suunnittelua, eikä aiheuta oleellista väestönsuojien suojaustason heikkenemistä.
- Myymälärakennusten väestönsuojan tarve mitoitetaan yhden prosentin mukaan kerrosalasta, aiempi vaatimus oli kaksi prosenttia. Myymälärakennukset sisältävät pääsääntöisesti myös varastot, joten niiden mitoittaminen kahdella prosentilla tuottaa tarpeettoman suuren suojan rakennuksessa yhtä aikaa oleskeleviin henkilöihin nähden.
- Saniteettitiloja varten ei enää tarvitse rakentaa väestönsuojaan lisätilaa. Kerrosalasta lasketavan väestönsuojan varsinaisen tilan lisäksi tulee edelleen rakentaa lisätilaa sulkuhuonetta tai -telttaa ja teknisiä tiloja varten (ilmanvaihtolaite) 506/2011.

14 Hallituksen esitys HE 18 2018 vp

71 § Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä

Lain muutoksessa annettiin helpotus kevytrakenteisille rakennuksille, perustelujen mukaan kohtuuttomiksi kustannuksiksi katsotaan 4%.

- Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 176 §:ssä tarkoitettua tilapäistä rakennusta tai muuta määräajan paikallaan pysytettävää rakennusta eikä muuta sellaista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin.

75 § Helpotusten myöntäminen

Lain muutoksessa kokonaisvapautuksen myöntäminen siirrettiin Etelä-Suomen aluehallintovirastolta rakennusluvan myöntävälle viranomaiselle. Haluttiin nopeuttaa rakennuslupaprosessia ns. yhden luukun periaatteella.

- Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä.
- Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan myöntää poikkeuksen tämän lain nojalla säädetystä väestönsuojaa koskevista teknisistä vaatimuksista tai koko- ja sijaintivaatimuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

- Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä pelastusviranomaisen arvion mukaan on ennestään riittävä määrä suojapaikkoja tai väestön suojaaminen on turvattu muulla tavoin.
- Valtioneuvoston asetuksen väestönsuojiiin kuljettava matka pidennettiin 500 metriin.

1. Kaasusuojelulaista eduskuntaaloite 1934, 6 kansanedustajaa esitti

2. Väestönsuojelulain 1esitys 17.3.1939 eduskunnalle, kumoutui eduskuntakausi loppui

3. Väestönsuojelulain 2 esitys 30.10.1939 eduskunnalle, tuli voimaan 15.11.1939

4. Väestönsuojien rakentaminen sodan aikana ja sen jälkeen 1940-1954, yleissuunnitelman

5. Lakialoite väestönsuojelulain kumoamiseksi 27.11.1951, SKDL hävisi äänin 38/140

6. Väestönsuojelulaki 31.10.1958, nykyisen pohja, suojat vain suojelukohteissa 100 kpl

7. Väestönsuojelulain muutos 23.3.1990, koko maassa suojia, 300 m², 400 m², 500 m² ja 600 m²

8. Väestönsuojelulain sekä palo- ja pelastuslaki yhteen "pelastustoimilaki" 30.4.1999, 0,75 m²

9. Pelastustoimilain muuttaminen pelastuslaiksi 13.6.2003, vain pieniä muutoksia

10. Pelastuslain muutos kovan väennön jälkeen 13.3.2011, 1200 / 1500 m²

11. Pelastuslain muuttamiseksi lakihanke 5.1.20016, Petteri Orpo velvoite 3000 m²

12. Pelastuslain muutos 1.1.2019, kevyet rakennukset pois, vapautukset rakennusvalvontaan

Kaavio 1. Kaaviokuva väestönsuojien rakentamisen vaiheista, punainen tarkoittaa, että esitys ei mennyt eduskunnassa läpi.

15 Kirjallisuusluettelo

Pekka Rajajärven kirjallisuusluettelo

1. Väestönsuojien rakentamisen historia ja käsikirja 1927–2016
2. S1-luokan väestönsuojien rakentamiskustannukset 2020 tutkimustyö, osa 1
3. S1-luokan väestönsuojan kustannusten Excel-pohjainen laskentaohjelma 2020
4. S1-luokan väestönsuojien rakentamiskustannukset 2020 tutkimustyö, osa 2
5. Väestönsuojien rakentaminen veitsenterällä
6. Väestönsuojien lainsäädännön kehittyminen 1934–2022

Väestönsuojien lainsäädännön kehittyminen 1934–2022

Tässä raportissa käydään lyhyesti läpi väestönsuojien rakentamisen lainsäädännön vaiheita ensimmäisestä lakialoitteesta 1934 viimeiseen pieneen muutokseen 2018.

